2016-03-14

B E S L U T S P R O M E M O R I A

FI Dnr 16-742

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Ändring av föreskrifter om kontracykliskt buffertvärde

Sammanfattning

Finansinspektionen beslutar att den kontracykliska kapitalbufferten för Sverige ska höjas och att buffertvärdet ska fastställas till 2 procent, givet nuvarande ekonomiska och finansiella förutsättningar. Det kontracykliska buffertriktvärdet, som är en utgångspunkt i fastställandet av buffertvärdet, ska fastställas till 0,5 procent. Det angivna kontracykliska buffertvärdet ska tillämpas från och med den 19 mars 2017.

Finansinspektionen ska enligt 7 kap. 1 § lagen (2014:966) om kapitalbuffertar fastställa ett kontracykliskt buffertriktvärde och ett kontracykliskt buffertvärde varje kvartal. Buffertvärdet ska tillämpas på kreditinstitut, värdepappersbolag, Svenska skeppshypotekskassan, fondbolag med diskretionär portföljförvaltning och förvaltare av alternativa investeringsfonder med tillstånd för diskretionär förvaltning av investeringsportföljer, vid beräkningen av den företagsspecifika kontracykliska kapitalbufferten.

Finansinspektionen bedömer att systemriskerna kopplade till finansiella obalanser har ökat något, både jämfört med juni 2015 när bufferten höjdes till 1,5 procent och jämfört med december 2015 när Finansinspektionen beslutade att lämna bufferten oförändrad. Kredittillväxten är hög och utlåningen till hushåll har ökat än snabbare under den senaste tiden. Höga bostadspriser, låga räntor och en stark ekonomisk utveckling i Sverige kan medföra att kredittillväxten tilltar ytterligare. Detta kan i sin tur leda till en fortsatt uppbyggnad av systemrisker.

Sammantaget bedömer Finansinspektionen att det finns skäl att höja den kontracykliska kapitalbufferten för att öka motståndskraften i det finansiella systemet, och därmed förbättra dess möjligheter att hantera eventuella kreditförluster i framtiden. Finansinspektionen beslutar därför att det kontracykliska buffertvärdet ska höjas till 2 procent.

Innehåll

1 Utgångspunkter 3
1.1 Målet med regleringen 3
1.2 Nuvarande och kommande regelverk 3
1.3 Regleringsalternativ 4
1.4 Rättsliga förutsättningar 4
1.5 Ärendets beredning 4
2 Motivering och överväganden 5
2.1 Bakgrund 5
2.2 Utvecklingen i den totala utlåningen 6
2.3 Det kontracykliska buffertriktvärdet 13
2.4 Andra kvantitativa indikatorer 14
2.5 Det kontracykliska buffertvärdet för Sverige 15
2.6 Ikraftträdande 26
3 Konsekvenser 26
3.1 Remissinstansernas synpunkter 27
3.2 Konsekvenser för företagen 28
3.3 Konsekvenser för samhället och konsumenterna 30
3.4 Konsekvenser för Finansinspektionen 32

Bilaga 1 33

1 Utgångspunkter

I kapitaltäckningsdirektivet[1] finns bestämmelser om fastställande av kontracykliska buffertvärden (se bland annat artikel 136). Dessa bestämmelser genomförs i svensk rätt huvudsakligen genom 7 kap. 1–3 §§ lagen (2014:966) om kapitalbuffertar (buffertlagen). Finansinspektionen ska enligt 7 kap. 1 § buffertlagen varje kvartal fastställa ett kontracykliskt buffertriktvärde och ett kontracykliskt buffertvärde.[2] Det kontracykliska buffertriktvärdet ska användas som ett referensvärde för att fastställa det kontracykliska buffertvärdet, som i sin tur ska ligga till grund för beräkningen av storleken på den företagsspecifika kontracykliska kapitalbufferten enligt 6 kap. samma lag.

Det kontracykliska buffertvärde som Finansinspektionen fastställer med stöd av 7 kap. 1 § nämnda lag ska tillämpas på samtliga berörda företag. Finansinspektionens beslut att fastställa dessa värden utgör normgivning och genomförs därför i form av föreskrifter.

De företag som omfattas av buffertlagen är kreditinstitut, värdepappersbolag, Svenska skeppshypotekskassan, fondbolag med diskretionär portföljförvaltning och förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIF-förvaltare) med tillstånd för diskretionär förvaltning av investeringsportföljer. I promemorian används bank som samlingsbegrepp för dessa företag.

1.1 Målet med regleringen

Syftet med den kontracykliska kapitalbufferten är att stärka bankernas motståndskraft och se till att banksystemet som helhet har tillräckligt med kapital för att upprätthålla flödet av krediter till hushåll och företag i lägen när störningar i det finansiella systemet skulle kunna ge upphov till en kreditåtstramning. Den kontracykliska kapitalbufferten är ett kapitalkrav som varierar över tid. Det innebär att bufferten ska byggas upp när finansiella obalanser och därmed systemrisker riskerar att växa. I en påföljande lågkonjunktur eller vid stora förluster i bankerna kan buffertkravet minskas för att motverka åtstramningen i utlåningen och på så sätt mildra nedgången i ekonomin.

1.2 Nuvarande och kommande regelverk

Buffertlagen trädde i kraft den 2 augusti 2014. Finansinspektionen beslutade den 8 september 2014 om nya föreskrifter om kontracykliskt buffertvärde, se

[1] Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om särskild tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG.

[2] För en beskrivning av den kvartalsvisa processen för att bestämma det kontracykliska buffertvärdet se FI (2014), *Föreskrifter om kontracykliskt buffertvärde.* Publicerad på fi.se den 10 september 2014, FI Dnr 14-7010.

Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2014:33) om kontracykliskt buffertvärde (buffertvärdeföreskrifterna). Föreskrifterna innebar att den kontracykliska kapitalbufferten aktiverades. Genom föreskrifterna fastställdes att det kontracykliska buffertvärdet skulle vara 1 procent och att det skulle tillämpas av svenska banker från och med den 13 september 2015.

Den 22 juni 2015 fattade Finansinspektionen ett kvartalsbeslut som innebar en höjning av det kontracykliska buffertvärdet i buffertvärdeföreskrifterna till 1,5 procent. Detta värde tillämpas från och med den 27 juni 2016.

Den 14 december 2015 fattade Finansinspektionen sitt senaste beslut[3] enligt den kvartalsvisa processen. Genom det beslutet fastställdes att buffertvärdet på 1,5 procent ska fortsätta att gälla.

1.3 Regleringsalternativ

Vid framtagandet av föreskrifterna om kontracykliskt buffertvärde har Finansinspektionen beaktat EU-rätten och kapitaltäckningsdirektivets regler. Sverige är skyldigt att genomföra kapitaltäckningsdirektivets regler om bland annat kontracykliska kapitalbuffertar. Dessa regler är genomförda i svensk rätt genom främst 7 kap. 1–3 §§ buffertlagen. Finansinspektionen ska enligt 7 kap. 1 § buffertlagen fastställa ett kontracykliskt buffertriktvärde och ett kontracykliskt buffertvärde varje kvartal. Med hänsyn till den svenska rättsordningen innebär det att Finansinspektionen måste meddela föreskrifter om kontracykliska buffertvärden. Något alternativ till reglering finns alltså inte.

1.4 Rättsliga förutsättningar

Finansinspektionen ska enligt 7 kap. 1 § buffertlagen fastställa ett kontracykliskt buffertvärde varje kvartal och genom 19 § 4 förordningen (2014:993) om särskild tillsyn och kapitalbuffertar bemyndigas Finansinspektionen att meddela verkställighetsföreskrifter med anledning av denna bestämmelse.

1.5 Ärendets beredning

Enligt den kvartalsvisa processen för att bestämma det kontracykliska buffertvärdet kommer nya föreskrifter att meddelas när Finansinspektionen bedömer att det beslutade värdet behöver ändras. Inför en sådan ändring ska ett förslag till föreskrifter skickas ut på remiss. Därefter fattar Finansinspektionens styrelse beslut om en ändring. Detta beslut offentliggörs sedan på Finansinspektionens webbplats. Om Finansinspektionens styrelse bedömer att värdet inte behöver ändras kommer även detta beslut offentliggöras på Finansinspektionens webbplats. Styrelsen kommer även i god tid att inför varje

[3] FI (2015), *Beslut om kontracykliskt buffertvärde*. Publicerad på fi.se den 15 december 2015, FI Dnr 15-16477.

nytt beslut bestämma vilken inriktning som förberedelsearbetet inför nästa beslut ska ha. Även detta inriktningsbeslut meddelas på Finansinspektionens webbplats.

Finansinspektionens styrelse fattade den 18 januari 2016 ett inriktningsbeslut om att utreda om den kontracykliska kapitalbufferten bör höjas i mars. Med anledning av detta analyserade Finansinspektionen om det fanns skäl att höja buffertvärdet eller om värdet bör behållas oförändrat. Den 5 februari 2016 remitterade Finansinspektionen ett förslag till ändring av föreskrifter om kontracykliskt buffertvärde tillsammans med en remisspromemoria. Analysen i beslutspromemorian baseras på information som sträcker sig till och med den 7 mars 2016.

Skriftliga synpunkter på förslaget har kommit in från Svenska Bankföreningen, Finansbolagens Förening, Sparbankernas Riksförbund, Näringslivets Regelnämnd, Riksbanken, Riksgäldskontoret, Boverket och Regelrådet. Konkurrensverket, Fondbolagens Förening, FAR och Bokföringsnämnden har meddelat att de inte har några synpunkter på förslaget. Finansinspektionen kommer att behandla remissinstansernas synpunkter i kommande avsnitt.

2 Motivering och överväganden

I detta avsnitt redogör Finansinspektionen för sitt ställningstagande vad gäller storleken på det kontracykliska buffertvärdet i Sverige. Här beskrivs även de avvägningar som gjorts om storleken på buffertvärdet givet rådande ekonomiska och finansiella förutsättningar. Avsnittet innehåller även en redogörelse för remissinstansernas synpunkter och Finansinspektionens syn på dessa.

2.1 Bakgrund

Syftet med den kontracykliska kapitalbufferten är att stärka bankernas motståndskraft och se till att banksystemet som helhet har tillräckligt med kapital för att upprätthålla flödet av krediter till hushåll och företag i lägen när stress i det finansiella systemet skulle kunna ge upphov till en kreditåtstramning. Den kontracykliska kapitalbufferten är ett kapitalkrav som varierar över tid. Det innebär att bufferten ska byggas upp när finansiella obalanser och därmed systemrisker riskerar att växa. I en påföljande lågkonjunktur eller vid stora förluster i bankerna kan buffertkravet minskas för att motverka åtstramningen i utlåningen och därmed mildra nedgången i ekonomin.

Finansinspektionen fastställer det kontracykliska buffertvärdet för Sverige genom en kvalitativ bedömning som tar hänsyn till kvantitativa faktorer. Den enskilt viktigaste faktorn är hur hushållens och företagens skulder utvecklas. Finansinspektionen följer därför skuldernas utveckling noga, särskilt hur de utvecklas i relation till bruttonationalprodukten (BNP) och hushållens

disponibla inkomster. *Buffertriktvärdet* är en faktor för att bedöma nivån på buffertvärdet. Finansinspektionen tar även hänsyn till andra kvantitativa variabler som är relevanta för att kunna bedöma de cykliska systemriskerna. Denna analys kompletteras med bedömningar.

2.2 Utvecklingen i den totala utlåningen

Finansinspektionens bedömning av de cykliska systemriskerna utgår från utvecklingen i utlåningen till den icke-finansiella sektorn, både i sin helhet[4] och i sina delar (exempelvis utlåning till hushåll respektive företag). Utlåningen relateras sedan till andra storheter som BNP eller hushållens disponibla inkomster. Dessa relationer studeras för att bedöma om obalanser håller på att byggas upp i det finansiella systemet.

Utlåningen till hushåll och företag ökar i Sverige, och den har ökat snabbare än nominell BNP sedan 2011 (se diagram 1). Utlåningen till den privata sektorn uppgår i nuläget till 147 procent av BNP. Under det tredje kvartalet 2015 växte den totala utlåningen med 6,0 procent i årstakt, dvs. jämfört med det tredje kvartalet 2014. Samma kvartal växte nominell BNP med 5,4 procent. Utlåningen fortsätter alltså att öka snabbare än BNP.

1 Total utlåning och nominell BNP

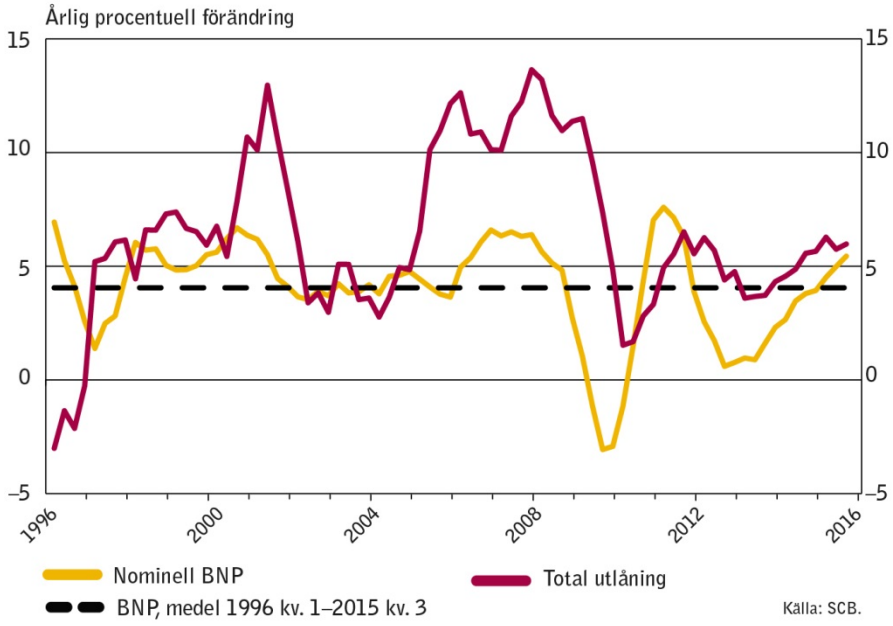

För att se vad som driver utvecklingen i den totala utlåningen är det relevant att titta närmare på hur utlåningen till hushåll respektive företag har utvecklats.

[4] För Sverige innefattar måttet på den totala privata utlåningen all utlåning till företag och hushåll som ges via monetära finansinstitut (MFI) och företagens totala marknadsfinansiering. Företagens marknadsfinansiering definieras som värdet av samtliga utestående företagsobligationer och certifikat som handlas på räntemarknaden.

2.2.1 Utvecklingen i utlåningen till hushåll

Utlåningen till hushåll har ökat sedan slutet av 1990-talet och tillväxten har varit klart högre än den nominella BNP-tillväxten (se diagram 2).

2 Utlåning till hushåll och företag samt nominell BNP

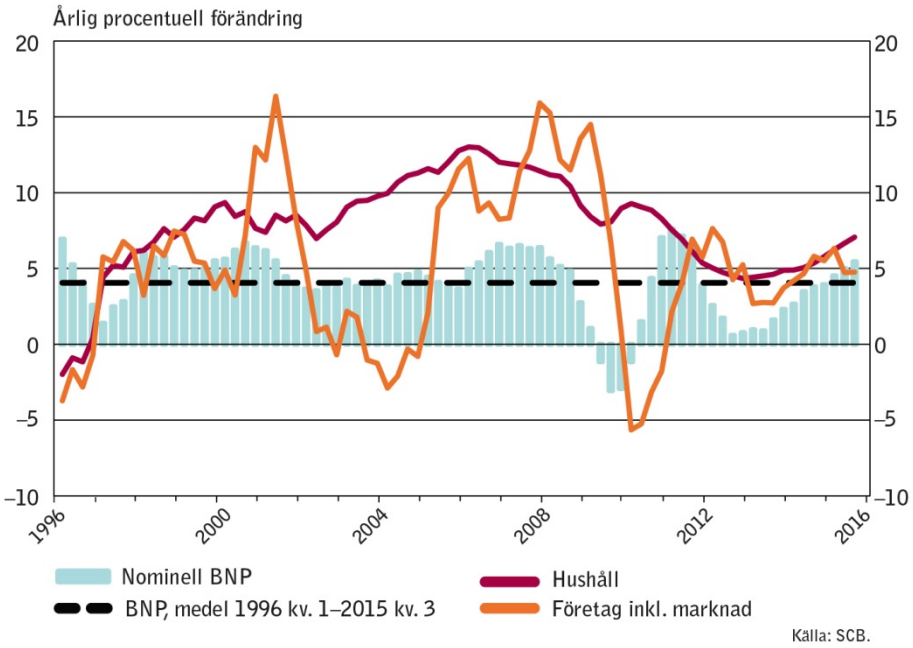

Källa: SCB.

Hushållens skulder har ökat allt snabbare sedan början av 2014. Den uppåtgående trenden fortsatte även under det tredje kvartalet 2015 då den årliga tillväxttakten uppgick till 7,1 procent. Det är en ökning med 0,4 procentenheter jämfört med föregående kvartal och med 1,7 procentenheter jämfört med samma kvartal föregående år. Månadsstatistik från Statistiska centralbyrån (SCB) visar dessutom att tillväxttakten fortsätter att öka. I januari 2016 ökade skulderna med 7,5 procent. Detta är den högsta tillväxttakten sedan mars 2011.

Hushållens skuldsättning fortsätter alltså att accelerera och den fortsätter att växa mycket snabbare än nominell BNP. Dessutom ökar utlåningen till hushåll snabbare än de disponibla inkomsterna, som växte med 3,9 procent det tredje kvartalet 2015 (se diagram 3).

3 Utlåning till hushåll och nominell disponibel inkomst

Årlig procentuell förändring

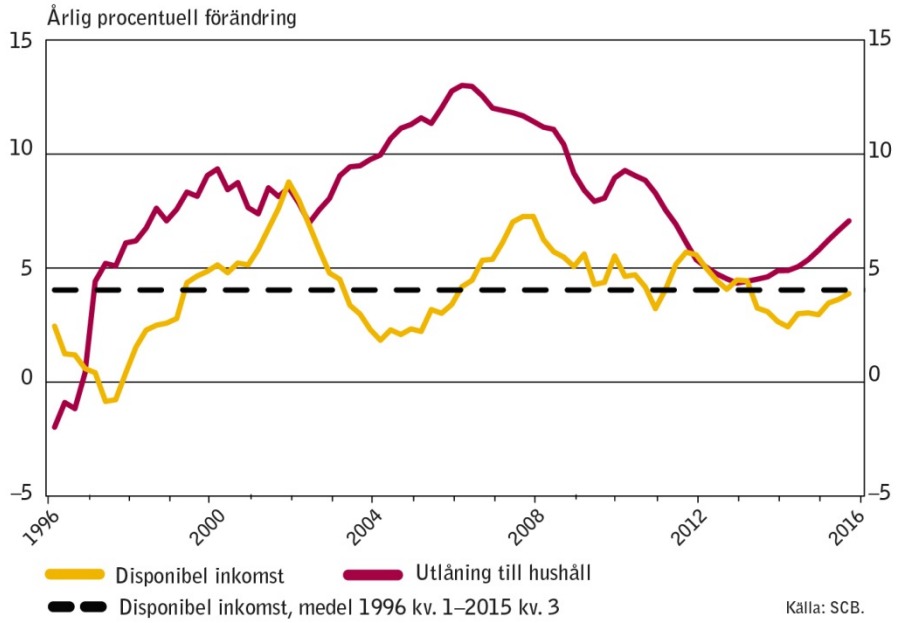

Den viktigaste förklaringen till den ökande utlåningen till hushållen är de högre bostadspriserna. Hushållen finansierar till stor del sina bostadsköp genom lån och bostadslån utgör drygt 80 procent av hushållens skulder. De svenska bostadspriserna har ökat kraftigt de senaste åren, även om en viss inbromsning skett de senaste månaderna (diagram 4). Bostadspriserna är också höga i förhållande till hushållens inkomster (se diagram B 1.1).

4 Bostadspriser i Sverige

Index 100 = januari 2005

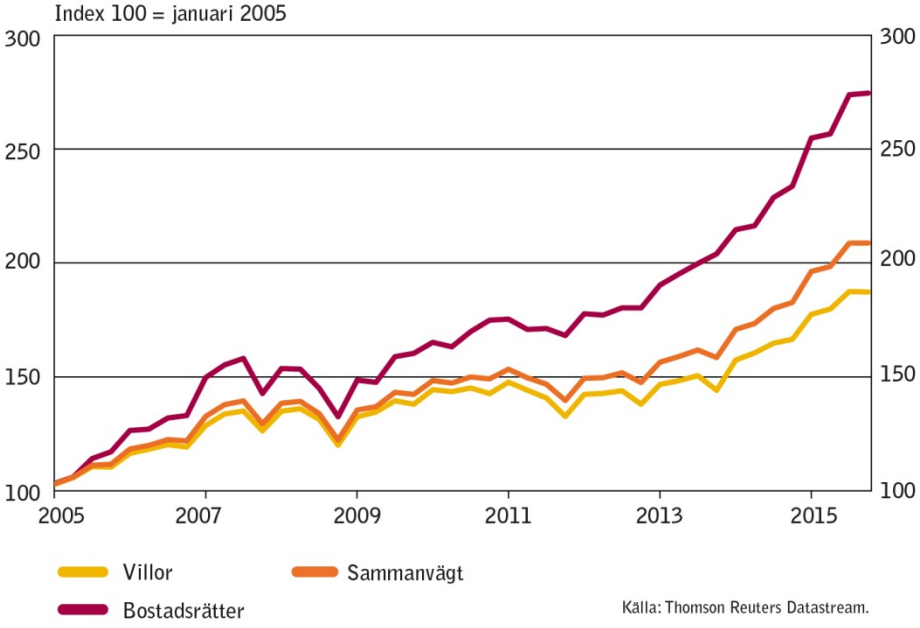

Statistik från SCB visar att småhuspriserna under det sista kvartalet 2015 var drygt 11 procent högre än under samma kvartal föregående år.[5] Denna utveckling återspeglas i den årliga tillväxttakten för bostadslån. I januari 2016 växte bolånen med 8,4 procent, jämfört med 6,5 procent i januari föregående år. Stigande bostadspriser, låga räntor och en stark ekonomisk utveckling riskerar att driva upp tillväxten av hushållens skulder ytterligare. Denna utveckling kan i sin tur medföra att sårbarheterna ökar.

Samtidigt bedömer Finansinspektionen att de svenska hushållen har en god motståndskraft och att riskerna för stora kreditförluster kopplade till hushållens skuldsättning är fortsatt små. Denna bedömning grundas på de stresstester av enskilda hushåll med nya bolån som Finansinspektionen regelbundet gör.[6] Stresstesterna visar att nya bolånetagare har en god motståndskraft mot högre räntor, inkomstbortfall och fallande bostadspriser. Även om hushållen klarar sina betalningar kan högre räntor eller inkomstbortfall emellertid leda till att bostadsefterfrågan dämpas. Dessutom kan högre räntor och därigenom höga skuldbetalningar i förlängningen leda till realekonomiska konsekvenser, främst i form av ett konsumtionsbortfall.

2.2.2 Utvecklingen i utlåningen till företag

Utlåningen från monetära finansinstitut (MFI) till icke-finansiella företag ökade med 2,5 procent det tredje kvartalet 2015, vilket är något långsammare än kvartalet före. Samtidigt visar den senaste månadsstatistiken från SCB att MFI:s företagsutlåning har börjat accelerera. Den årliga tillväxttakten var 4,7 procent i januari 2016.

På senare år har marknaden för upplåning med obligationer och certifikat blivit en allt viktigare finansieringsform för icke-finansiella företag. Denna marknadsfinansiering gör företagen mindre beroende av banker och därmed mindre känsliga för störningar i banksektorn. Samtidigt kan företagen bli mer känsliga för störningar på värdepappersmarknaderna. Att etablera sig på obligationsmarknaden innebär stora kostnader. Därför är det framför allt större företag med ett stort upplåningsbehov som finansierar sig med obligationer och certifikat. Med en tillväxttakt på 10,6 procent ökade företagens marknadsupplåning fortsatt starkt även under tredje kvartalet 2015.

Totalt växte utlåningen till företagen med 4,8 procent under det tredje kvartalet 2015, vilket är något långsammare än nominell BNP (se diagram 2).

---

[5] Enligt SCB:s småhusbarometer steg priset på Sveriges småhus med drygt 2 procent under det fjärde kvartalet 2015 jämfört med det tredje kvartalet. Enligt Valueguards bostadsprisindex HOX ökade bopriserna i januari 2016 med 14,5 procent i årstakt. Jämfört med december 2015 ökade priserna med 3,2 procent. Prisutveckling brukar dock vara starkare i januari jämfört med december. Justerat för säsongseffekten är uppgången 0,5 procent. Se http://www.valueguard.se/201601_Indexpublicering.

[6] FI (2015), *Den svenska bolånemarknaden 2015*. Publicerad på fi.se den14 april 2015, FI Dnr 14-8731.

Finansinspektionen ser i nuläget inga tydliga tecken på att omfattande obalanser byggs upp i företagssektorn.

2.2.3 Uppreviderade prognoser för hushållens och företagens skulder

Som ett komplement till utfallsanalysen använder Finansinspektionen även prognosmodeller för hushållens och företagens skulder.[7] Prognoserna visar hur skulderna kan komma att utvecklas framöver och ger Finansinspektionen framförhållning i arbetet med den kontracykliska kapitalbufferten.

Hushållsmodellen innehåller skulder, fastighetspriser, konsumentförtroende (konjunktur) och en bolåneränta. Företagsmodellen innehåller skulder, en barometerindikator (konjunktur) och en företagslåneränta. Modellernas prognoser för enskilda variabler beror på hur de andra variablerna utvecklas och på ett långsiktigt normalläge.[8] Normalläget ges av en kombination av bedömningar och information i data. Skuldernas normalläge i detta fall är att de ska växa i linje med nominell BNP.[9] Modellerna är utvärderade utifrån sin prognosförmåga och hur väl de skattade sambanden mellan variablerna sammanfaller med ekonomisk teori.

I den analys som presenteras här utgår modellerna från utfall som sträcker sig till och med det tredje kvartalet 2015. Prognoserna för skulderna är betingade på Konjunkturinstitutets (KI) makroekonomiska bedömning i december 2015.[10] Jämfört med de prognoser som presenterades i Finansinspektionens stabilitetsrapport i december 2015 har såväl BNP-utfall som KI:s prognos för BNP-tillväxten 2016 reviderats upp (se diagram 5). För 2017 och 2018 är BNP-tillväxten något nedreviderad.

[7] För en beskrivning av ansatsen och hushållsmodellen se FI (2015), *En modell för hushållens skulder*, FI-analys nr 4. Publicerad på fi.se den 1 december 2015.

[8] Normalläget är den tillväxt som modellens variabler kommer att växa med på lång sikt.

[9] I modellen skattas ett 95-procentigt sannolikhetsintervall för den årliga BNP-tillväxten i normalläget till 3,6 till 5,0 procent. Därmed växer även skulderna i normalläget i samma takt.

[10] Konjunkturinstitutet, *Konjunkturläget*, december 2015.

5 Nominell BNP

Årlig procentuell förändring

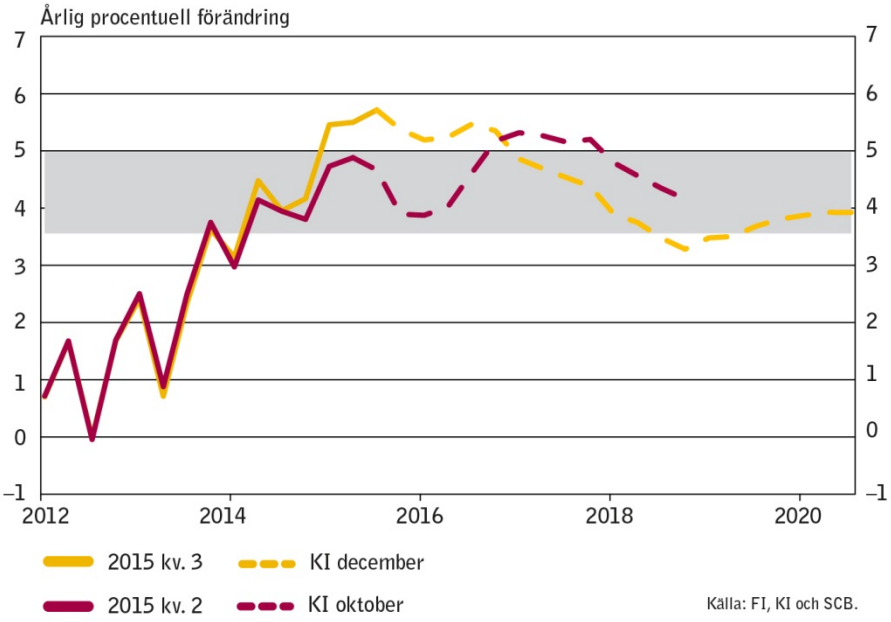

Källa: FI, KI och SCB.

Anmärkning: Den grå ytan visar ett 95-procentigt sannolikhetsintervall för tillväxten i nominell BNP i ett normalläge.

Hushållens skulder växer snabbare än i normalläget under hela prognosperioden (se diagram 6). Prognosen för ökningstakten i hushållens skulder är dessutom upprevideraad sedan föregående prognostillfälle. Detta förklaras både av att utfallen för hushållens skulder är upprevideraade och av att utfallet för det tredje kvartalet var högre än väntat. Den starkare BNP-tillväxten, i såväl utfall som i KI:s prognoser, bidrar också till upprevideringen av prognosen för hushållens skulder.

6 Hushållens nominella skulder

Årlig procentuell förändring

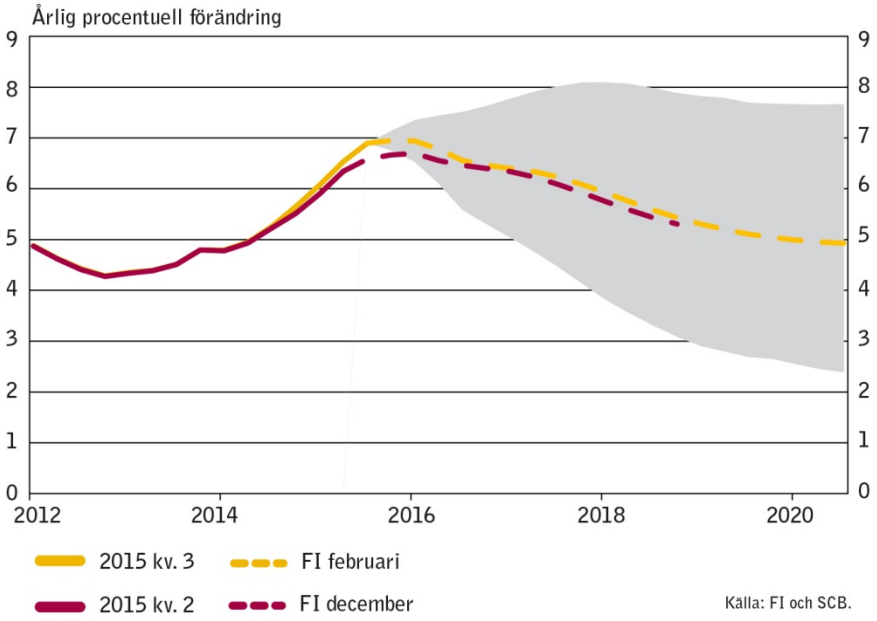

Källa: FI och SCB.

Anmärkning: Den grå ytan visar ett 68-procentigt sannolikhetsintervall för den aktuella prognosen.

Företagens skulder är enligt modellskattningen mer räntekänsliga än hushållens skulder och den låga räntan förklarar att skuldtillväxten accelererar under 2016 och 2017 (se diagram 7). KI:s högre BNP-prognos medför att företagens skulder är uppreviderade jämfört med vid föregående prognostillfälle. Företagens skulder växer snabbare än normalt under hela prognosperioden.

7 Företagens nominella skulder (MFI)

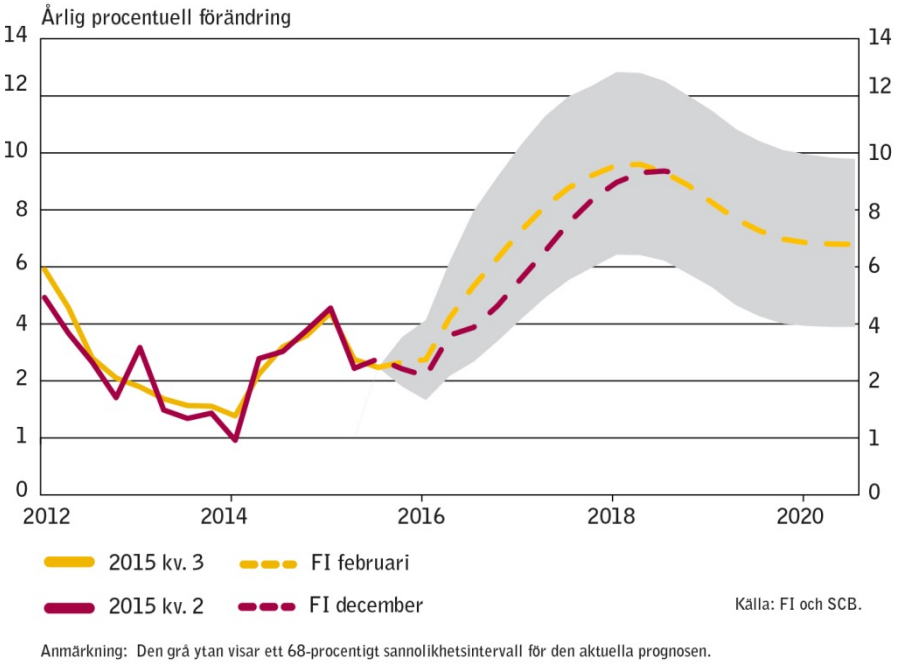

Anmärkning: Den grå ytan visar ett 68-procentigt sannolikhetsintervall för den aktuella prognosen.

Sammantaget ökar de totala skulderna något snabbare i den aktuella prognosen jämfört med den föregående (se diagram 8).[11] Den totala skuldtillväxten ligger över den långsiktigt hållbara tillväxten under hela prognosperioden. Eftersom skuldtillväxten fram till 2018 bedöms vara högre än vid föregående bedömning har riskerna ökat något.

[11] Att de totala skulderna är nedreviderade i andra kvartalet 2015 hänger ihop med en relativt stor nedrevidering i marknadsfinansieringsvolymen.

8 Totala nominella skulder

Årlig procentuell förändring

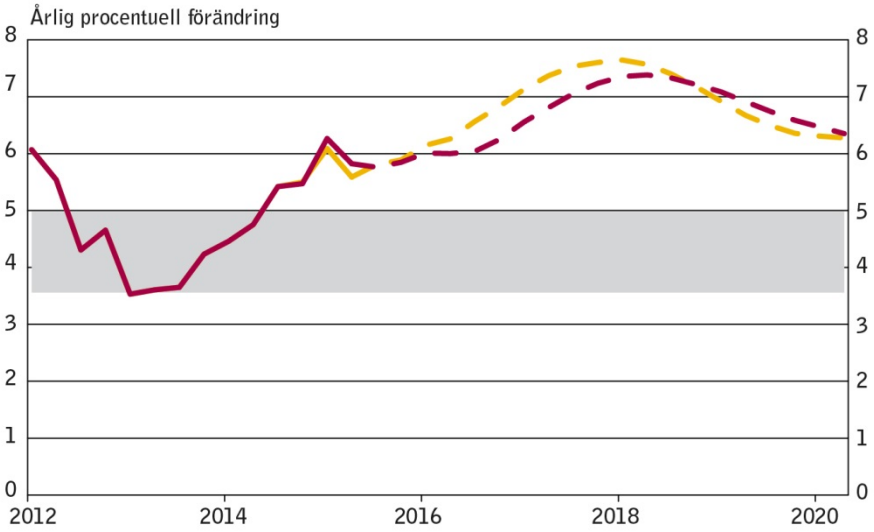

Källa: FI och SCB.

Anmärkning: Den grå ytan visar ett 95-procentigt sannolikhetsintervall för tillväxten i nominell BNP i ett normalläge.

2.3 Det kontracykliska buffertriktvärdet

Buffertriktvärdet är en del i Finansinspektionens analys och bedömning av storleken på den kontracykliska bufferten i Sverige. Riktvärdet beräknas utifrån kreditgapet, som anger hur mycket den totala utlåningen till hushåll och företag i förhållande till BNP avviker från sin långsiktiga trend. Kreditgapet anses vara en användbar indikator vid aktivering och höjningar av det kontracykliska buffertvärdet. Däremot anses kreditgapet mindre lämpligt för att avgöra tidpunkten för avaktivering av bufferten. För sänkning av buffertvärdet rekommenderas därför andra indikatorer, som exempelvis finansiella stressindikatorer.[12] Det finns således ingen mekanisk koppling mellan riktvärdet och nivån på den kontracykliska bufferten.

Finansinspektionen beräknar buffertriktvärdet enligt Baselkommitténs (BCBS) standardmetod, som utgår från kreditgapet.[13] Enligt standardmetoden skattas kreditgapet till 3,6 procent det tredje kvartalet 2015 (se diagram 9).

[12] ESRB (2014), *Operationalising the countercyclical capital buffer: indicator selection, threshold identification and calibration options*, Occasional Paper No. 5.

[13] För mer information om standardmetoden se FI (2014), *Föreskrifter om kontracykliskt buffertvärde*. Publicerad på fi.se den 10 september 2014, FI Dnr 14-7010.

9 Kreditgapet enligt standardmetoden

Avvikelse från trend i procentenheter

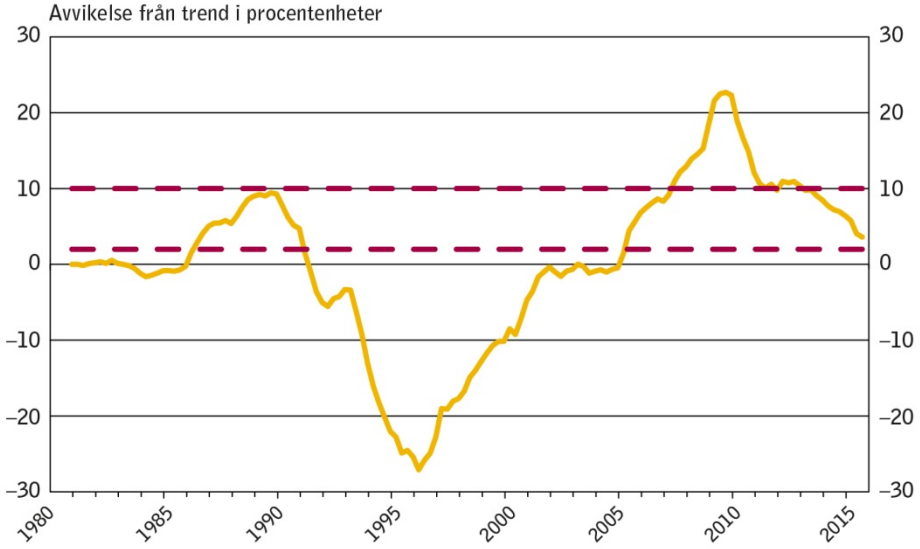

Anmärkning: De streckade linjerna visar de tröskelvärden (2 respektive 10 procent) som enligt standardmetoden används för att omvandla kreditgapet till ett buffertriktvärde.

Källa: FI och SCB.

Storleken på kreditgapet omvandlas till ett buffertriktvärde enligt en formel för förhållandet mellan kreditgapet och buffertriktvärdet. Det skattade kreditgapet på 3,6 procent ger ett riktvärde på 0,5 procent (se diagram 10).

10 Buffertnivån enligt standardmetoden

Procent

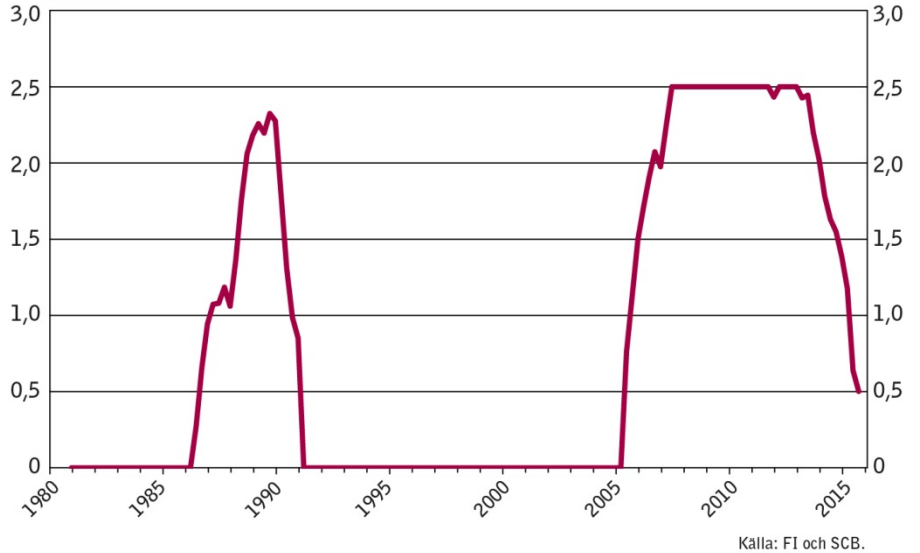

Källa: FI och SCB.

2.4 Andra kvantitativa indikatorer

I sina riktlinjer[14] för fastställande av kontracykliska buffertvärden rekommenderar Europeiska systemrisknämnden (ESRB) att den myndighet

[14] ESRB (2014), *ESRB Recommendation on guidance for setting countercyclical buffer rates*, ESRB/2014/1.

som ansvarar för att bedöma systemriskerna kopplade till en kraftig kredittillväxt, vid sidan av kreditgapet, även ska beakta andra kvantitativa indikatorer. Finansinspektionen har med anledning av dessa riktlinjer valt att bevaka ett antal indikatorer som bedöms vara relevanta för Sverige.[15] Dessa indikatorer omfattar olika mått på utvecklingen i utlåning till hushåll och företag, bostadspriser i förhållande till disponibel inkomst, bytesbalans och finansiellt sparande i offentlig sektor som andel av BNP, bankernas kapitalnivåer, hushållens räntekvot och utvecklingen i reala aktiepriser.[16]

Finansinspektionen bedömer att bankernas kapitalsituation överlag är god (se diagram B 1.3).[17] Indikatorerna för bytesbalans och finansiellt sparande i offentlig sektor, som andel av BNP, uppvisar inga betydande obalanser i svensk ekonomi som helhet. Sverige har haft stora överskott i bytesbalansen sedan mitten av 1990-talet. Detta tillsammans med stabila offentliga finanser tyder på relativt små risker för svensk ekonomi (se diagram B 1.2).

Finansiella marknadsindikatorer återspeglar marknadsaktörernas förväntningar på det framtida tillståndet i ekonomin och kompletterar därför övriga indikatorer. I Sverige har de reala aktiepriserna utvecklats starkt sedan finanskrisen, särskilt sedan mitten av 2012. Det finns inget som tyder på att den kraftiga uppgången i aktiepriserna i Sverige är kopplad till en överdriven kredittillväxt. De senaste månaderna har aktiepriserna fallit (se diagram B 1.5). Oron för utvecklingen i den globala ekonomin i allmänhet, och den ekonomiska utvecklingen i Kina i synnerhet, gör att riskerna ökar för en liten öppen ekonomi som Sveriges som är beroende av handeln med omvärden.

2.5 Det kontracykliska buffertvärdet för Sverige

Finansinspektionens ställningstagande: Den kontracykliska kapitalbufferten för Sverige ska höjas och buffertvärdet ska fastställas till 2 procent. Det kontracykliska buffertriktvärdet för Sverige fastställs till 0,5 procent.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: *Riksbanken* välkomnar att det kontracykliska buffertvärdet höjs, men menar att buffertvärdet bör sättas till 2,5 procent, i stället för till föreslagna 2 procent. Enligt Riksbankens mening är det viktigt att stärka bankernas motståndskraft i ljuset av den expansiva penningpolitiken och de systemrisker som har byggs upp under en längre tid i Sverige. För att

[15] Se även ESRB (2014), *Operationalising the countercyclical capital buffer: indicator selection, threshold identification and calibration options*, Occasional Paper No. 5.

[16] I bilaga 1 finns diagram över utvecklingen av dessa indikatorer. För mer information om valet av indikatorer se FI (2014), *Föreskrifter om kontracykliskt buffertvärde.* Publicerad på fi.se den 10 september 2014, FI Dnr 14-7010.

[17] Se även FI (2016), *De svenska bankernas kapitalkrav, fjärde kvartalet 2015*. Publicerad på fi.se den 25 februari 2016, FI Dnr 15-7395.

motverka de höga systemriskerna är det dessutom viktigt att genomföra ytterligare åtgärder, utöver det högre buffertvärdet.

Riksbanken anser vidare att det högre buffertvärdet bör tillämpas redan om sex månader, i stället för om föreslagna tolv månader. Till grund för detta ligger att syftet med den kontracykliska kapitalbufferten är att öka bankernas motståndskraft när systemrisker byggs upp, det vill säga redan innan dessa materialiseras. Ett snabbare genomförande av buffertkravet skulle bidra till detta syfte. Den ökade osäkerheten i omvärlden, som visar att risker kan materialiseras snabbt, understryker behovet av en tidigare tillämpning av buffertkravet.

Riksgäldskontoret stödjer Finansinspektionens föreslagna höjning av den kontracykliska kapitalbufferten från 1,5 procent till 2 procent. Systemriskerna i den finansiella sektorn har sedan en tid tillbaka trendmässigt ökat och det finns i dag få tecken som talar för att trenden kommer att brytas inom kort.

Riksgälden delar Finansinspektionens bild om att svensk ekonomi i dag utvecklats starkt. Den närmaste tiden kommer skuldsättningen sannolikt att öka till följd av de stora bostadsinvesteringarna som sker i dag, investeringar som i ett samhällsekonomiskt perspektiv är önskvärda för att avhjälpa problem på bostadsmarkanden. Men det exceptionellt låga ränteläget, och i synnerhet de ekonomiska aktörernas förväntningar om att räntan kommer att vara låg under en mycket lång tid framöver, kan ytterligare bidra till att hushållens skuldsättning ökar.

Riksgälden delar Finansinspektionens uppfattning om att en snabbt ökande skuldsättning kan leda till ökade systemrisker i den finansiella sektorn. Det finns generellt ett negativt samband mellan hushållens skuldsättning och konsumtionsutveckling under och efter en finansiell kris. Om den totala efterfrågan faller kraftigt riskerar det att leda till större kreditförluster i bankerna vilket i sin tur kan leda till en kreditåtstramning i ekonomin som ytterligare bidrar till konjunkturnedgången.

Slutligen framhåller Riksgälden i sitt remissvar att den fortsatta ökningen av de finansiella systemriskerna tillsammans med bankernas höga utlåning, särskilt till hushållen, gör att det är rimligt att den kontracykliska kapitalbufferten ligger på en relativt hög nivå. Riksgälden stödjer därför förslaget att höja buffervärdet till 2 procent.

Boverket tillstyrker Finansinspektionens förslag till ändring av kontracykliskt buffertvärde.

Svenska Bankföreningen avstyrker Finansinspektionens förslag att fastställa det kontracykliska buffertvärdet till 2 procent. Bankföreningen anser att åtgärden är olämplig eftersom kravet minskar bankernas incitament att lämna krediter till kunder vars lån har högre riskvikter, då den typen av utlåning blir relativt sett dyrare. Detta går emot vad som krävs för att skapa balans i den svenska

ekonomin eftersom följden blir höjda finansieringskostnader för småföretag och vid nyproduktion av bostäder. Det är därför ofrånkomligt att buffertkravet kommer att påverka den reala ekonomin, främst genom att det kan hämma näringslivets tillväxt, investeringar och efterfrågan.

Bankföreningen framhåller vidare att prisuppgången på bostäder har avstannat och att de prognoser som görs snarare tyder på oförändrade än stigande priser, något som bör beaktas i bedömningen. Dessutom beror prisuppgången på bostäder och därmed kredittillväxten främst på att byggandet på expansiva orter är för litet. Att öka kostnaden för att finansiera nyproduktionen genom höjda kapitalkrav är enligt Bankföreningens mening kontraproduktivt.

Vidare framför Bankföreningen att svenska banker i dag är mycket väl kapitaliserade, såväl i förhållande till de risker de tar som i jämförelse med banker från andra länder, och att motståndskraften i banksektorn är hög. Risken att bankerna inte skulle ha kapital nog att motstå en systemkris, vilket bör vara grunden i bedömningen av nivån på den kontracykliska bufferten, är således låg.

Slutligen konstaterar Bankföreningen att buffertriktvärdet, som enligt standardmetoden fastställts till 0,5 procent, visar på att den kontracykliska bufferten snarare borde sänkas än höjas. Detta särskilt med beaktande av att trenden för riktvärdet är nedåtgående. Även om det finns skäl att inte beakta riktvärdet fullt ut anser Bankföreningen att skälen för den restriktiva hållningen till riktvärdet borde belysas bättre. Bankföreningen framhåller vidare att riktvärdet även vid en uppåtgående trend bör beaktas med restriktivitet.

Sparbankernas Riksförbund avstyrker förslaget att höja det kontracykliska buffertvärdet med motiveringen att en höjning medför en åtstramning av utlåningen, något som påverkar alla sektorer. Enligt Förbundet skulle en höjning av buffertvärdet framför allt medföra konsekvenser för kreditgivningen till företagssektorn medan kreditgivningen till hushåll inte skulle påverkas i samma omfattning. Anledningen till detta är att bankernas riskvikter för utlåning till icke-finansiella företag generellt sett är högre än för utlåning till hushåll.

Näringslivets Regelnämnd avstyrker förslaget om en höjning av det kontracykliska buffertvärdet. Nämnden har stor respekt för att staten med olika insatser försöker förebygga problem som kan uppstå i det finansiella systemet och i förlängningen kan medföra betydande makroekonomiska problem. Finansinspektionen bör dock, anför Nämnden, förhålla sig till och redovisa övriga åtgärder som diskuteras och införts med allt väsentligt samma målbild som den remitterade föreskriftändring tar sikte på. Exempelvis kommer amorteringskravet högst sannolikt träda i kraft i någon form till sommaren. Sedan förra beslutet om buffertvärde kan det även noteras en viss utplaning av priserna på bostadsmarknaden, vilket talar emot behovet av ett ökat buffertvärde.

Nämnden finner dessutom att den kontracykliska bufferten är ett trubbigt instrument i förhållande till de grundproblem som Finansinspektionen vill legitimera de ökade kostnaderna med. Förslaget att höja bufferten kommer att beröra alla kreditinstitut med ökade kostnader oavsett hur deras exponering ser ut med avseende på krediter till bostäder. Det är inte funktionellt att försöka åtgärda grundproblemen på bostadsmarkanden med omfattande utbudsproblem med olika typer regleringar som berör tillgången på krediter utan det kräver snarare en samlad strategi. Nämnden anför vidare att Finansinspektionen nu främst får ta hand om symtomen, medan mer strukturella åtgärder kopplat till bostadsmarknadens funktionssätt får anses kräva andra åtgärder inom andra politikområden.

Förslaget skulle sannolikt även ge andra incitament för kreditgivare med tanke på systemet med riskvikter kopplat till näringslivet och nyproduktion av bostäder, vilket kan generera sammantaget olyckliga effekter för den reala ekonomin i stort. Nämnden anser mot denna bakgrund att förslaget inte bör införas.

Finansbolagens Förening avstyrker en höjning av den kontracykliska kapitalbufferten. Föreningen menar att bufferten är ett trubbigt instrument eftersom den inte tar hänsyn till att kredittillväxten ser mycket olika ut inom olika områden. Bufferten ger felaktiga styrsignaler och negativa effekter på utlåningen till de företag, som i onödan drabbas av höjningen.

Enligt Föreningens bedömning har riskerna inte ökat i någon större grad sedan i juni 2015 när den senaste höjningen beslutades. Bostadspriserna, en faktor som är starkt kopplad till den ökade skuldsättningen hos hushållen, visar därtill tecken på inbromsning. Detta i kombination med det kommande amorteringskravet talar för att Finansinspektionen i nuläget bör avvakta utfallet av amorteringskravet innan en höjning av kapitalbufferten aktualiseras. Föreningen anser därför att en höjning från 1,5 till 2 procent inte är motiverat.

Finansinspektionens skäl: Syftet med den kontracykliska kapitalbufferten är att stärka bankernas motståndskraft i perioder när systemrisker byggs upp. Som beskrivits ovan är kredittillväxten i dag fortsatt stark och i nuläget växer skulderna med 6 procent om året. Skuldtillväxten har accelererat under en lång tid och skulderna växer nu snabbare än vad Finansinspektionen bedömer är långsiktigt hållbart. Skulderna växer nu också snabbare än i juni 2015 när Finansinspektionen höjde bufferten till 1,5 procent.[18] Dessutom visar prognoserna att skuldernas tillväxttakt ökar mer än vad som förutsågs i december 2015. Dessa förhöjda risker under en längre period talar för att bufferten bör höjas.

[18] Skuldtillväxten uppgick då till 5,6 procent, se FI (2015), *Ändring av föreskrifter om kontracykliskt buffertvärde*. Publicerad på fi.se den 23 juni 2015, FI Dnr 15-7062.

Finansinspektionen bedömer att företagsutlåningen i nuläget utvecklas normalt. Det finns inget som talar för att obalanser håller på att byggas upp i företagssektorn. Det som i stället driver den starka utvecklingen i den totala utlåningen är den accelererande utlåningen till hushållen. Ökningen i hushållens skulder är i sin tur starkt kopplad till prisutvecklingen på bostadsmarknaden eftersom hushållens skulder huvudsakligen består av bolån. Bostadspriserna har haft en exceptionell utveckling de senaste åren, bland annat till följd av låga räntor och stigande inkomster. Under 2015 ökade priserna med drygt 17 procent för bostadsrätter och med drygt 12 procent för villor.[19] Även om det finns vissa tecken på en inbromsning, är det ännu för tidigt att dra några mer långtgående slutsatser.

I sammanhanget är det värt att notera att ett amorteringskrav väntas vara på plats i sommar. Syftet med denna åtgärd är att minska svenska hushålls känslighet för ekonomiska störningar, som till exempel boprisfall, och därmed göra den svenska ekonomin mer stabil. Amorteringskravet bedöms få en dämpande effekt på bostadspriserna och utlåningen till hushåll. Finansinspektionen har tidigare bedömt att utan ett amorteringskrav blir den årliga kredittillväxten för hushållssektorn som mest 0,2-0,3 procentenheter högre under ett antal år än vad den skulle ha blivit om ett amorteringskrav hade införts. Samtidigt har både hushållen och företagen börjat anpassa sig till detta kommande krav, vilket rimligen innebär att den dämpande effekten märks mindre.

Även om hushållens skuldsättning i nuläget inte bedöms vara något hot mot den finansiella stabiliteten är utvecklingen oroande. Det låga ränteläget kombinerat med en fortsatt stark ekonomisk utveckling kan medföra att den uppgående trenden i hushållsutlåningen fortsätter. De svenska hushållen har visserligen en god motståndskraft. Men riskerna för hushållens ekonomi ökar med en allt högre skuldsättning, samtidigt som de disponibla inkomsterna inte ökar i samma takt. Hushållens manöverutrymme minskar om det vill sig illa och konjunkturen vänder ner, bostadspriser faller eller räntorna stiger. Även om risken för kreditförluster i hushållssektorn bedöms vara låg, kan störningar såsom högre arbetslöshet eller stigande räntor försämra hushållens ekonomi och göra dem mer försiktiga. Erfarenheter visar att högt skuldsatta hushåll har en större benägenhet att minska sin konsumtion och därmed minskar efterfrågan på företagens varor och tjänster. Minskade intäkter försämrar i sin tur företagens förmåga att betala av sina skulder. I slutändan innebär det att risken för kreditförluster i bankernas företagskreditportföljer ökar och att bankerna därför stramar åt utlåningen. Det är en utveckling som i första hand kan drabba små- och medelstora företag som är mer beroende av bankerna för sin finansiering.

Att företag och hushåll har tillgång till krediter även vid en lågkonjunktur är ytterst viktigt. En högre kontracyklisk buffert kan motverka en utveckling som

[19] Se Valueguards bostadsprisindex HOX, http://www.valueguard.se/201512_Indexpublicering

innebär att bankerna vid en lågkonjunktur ser sig tvungna att minska sin utlåning till hushåll och företag. I ett sådant läge kan bankerna utnyttja den ackumulerade bufferten för att täcka förlusterna och fortsätta att förse ekonomin med krediter.

Finansinspektionen bedömer att den fortsatt stigande utlåningstillväxten bidrar till ökade systemrisker. Enligt Konjunkturinstitutet är svensk ekonomi på väg in i en högkonjunktur. I ett läge där den svenska ekonomin utvecklas starkt ökar riskerna för att kredittillväxten tilltar och ligger på nivåer över vad som kan anses vara en långsiktigt hållbar tillväxttakt. Trots god kapitalstyrka i bankerna anser Finansinspektionen att de cykliska systemriskerna har ökat något i och med den starka tillväxten i utlåningen. Det finns därmed ett ökat behov av att ytterligare stärka motståndskraften i banksystemet, vilket är huvudskälet till en höjning av den kontracykliska bufferten.

Vid sidan av skuldutvecklingen följer Finansinspektionen även ett antal andra indikatorer som ger en kompletterande bild av systemriskerna. En av dessa indikatorer är buffertriktvärdet. Riktvärdet utgör utgångspunkten för bedömningen av storleken på den kontracykliska bufferten. Buffertriktvärdet används dock inte mekaniskt för att sätta buffertnivån. Anledningen är att den standardmetod som används för att beräkna riktvärdet har ett antal brister som gör att indikatorn kan ge missvisande signaler. Därför måste buffertriktvärdet tolkas med försiktighet. Ett problem med denna metod är att riskerna underskattas för länder som har haft en snabb kredittillväxt under en längre period. Detta har varit fallet för Sverige där tillväxten i den totala utlåningen var hög under 2000-talets första decennium. Med anledning av detta anser Finansinspektionen att minskningen i buffertriktvärdet i nuläget ger en missvisande bild av riskerna och att det därför bör ges en liten vikt vid bedömningen av lämplig storlek för den kontracykliska bufferten.

Sammanfattningsvis bedömer Finansinspektionen att systemriskerna kopplade till finansiella obalanser har ökat ytterligare, både jämfört med i juni 2015 när bufferten höjdes till 1,5 procent och jämfört med i december 2015 när Finansinspektionen beslutade att lämna bufferten oförändrad. Det finns därför skäl som motiverar en höjning av den kontracykliska kapitalbufferten för att öka motståndskraften i banksystemet, och därmed förbättra dess möjligheter att hantera eventuella kreditförluster i framtiden.

Vad gäller bedömningen av storleken på bufferten anser Finansinspektionen att utlåningen till den svenska icke-finansiella sektorn visserligen är fortsatt hög men att den, trots allt, inte ökar dramatiskt eller överdrivet mycket. Eftersom de cykliska systemriskerna fortsätter att öka gradvis talar detta för att även bufferten bör höjas på samma sätt. Finansinspektionen anser därför att det är rimligt att höja den kontracykliska bufferten gradvis medan systemriskerna växer, men innan de når alarmerande nivåer. Detta är ett mer effektivt tillvägagångsätt än att agera sent och höja bufferten först när det står klart att riskerna är mycket höga. Att tidigt höja bufferten gradvis kan också minska bankernas kostnader för att bygga ytterligare motståndskraft. Bankerna kan då

uppfylla kraven genom att vara återhållsamma med sina utdelningar. Mot bakgrund av dessa överväganden bedömer Finansinspektionen att det kontracykliska buffertvärdet ska höjas till 2 procent.

2.5.1 Finansinspektionens syn på inkomna synpunkter

Finansinspektionen konstaterar att det råder delade meningar bland remissinstanserna när det gäller förslaget om höjd kontracyklisk buffert. Vissa instanser stödjer förslaget medan andra avstyrker det helt. Argument har framförts både för ett ännu högre kontracykliskt buffertvärde än det som Finansinspektionen har föreslagit och för att buffertnivån inte bör höjas.

Riksbanken anser exempelvis att bufferten inte bara behöver höjas till en högre nivå än Finansinspektionens förslag, utan även att den ska införas inom en kortare period än tolv månader. Detta med hänvisning till att systemrisker har byggts upp under en längre tid samt att bankernas motståndskraft bör stärkas i ljuset av den expansiva penningpolitiken och redan innan systemriskerna materialiseras. Finansinspektionens analys ovan visar att systemriskerna kopplade till finansiella obalanser har ökat något den senaste tiden och att kredittillväxten fortsätter att accelerera. Det är mot bakgrund av denna utveckling som Finansinspektionen nu höjer den kontracykliska bufferten för att på så sätt stärka motståndskraften i banksystemet. Finansinspektionen anser dock att bufferten bör höjas gradvis medan systemriskerna växer, men innan de når alarmerande nivåer. Även om den uppåtgående trenden i kredittillväxten har fortsatt är Finansinspektionens bedömning att ökningen inte är så överdrivet hög att den motiverar ett ännu högre buffertvärde än 2 procent. Därtill bedöms riskuppbyggnaden inte vara så exceptionellt hög att ett snabbare införande av åtgärden än vad som normalt ska gälla enligt lagen behövs (se avsnitt 2.6).

Ett återkommande argument mot bufferthöjningen bland de remissinstanser som avstyrker förslaget är att den kontracykliska bufferten är ett trubbigt verktyg som inte tar hänsyn till att kredittillväxten ser mycket olika ut inom olika områden. Åtgärden riskerar att minska bankernas incitament att lämna krediter till företagen, fastän det är hushållens stigande skuldsättning och inte utlåningen till företagen som är problematisk. Finansinspektionen håller med om att den kontracykliska bufferten är ett trubbigt instrument för att dämpa kredittillväxten och att den inte tar hänsyn till utvecklingen i enskilda sektorer. Bufferten har därtill något större effekter på företagssektorn eftersom företagasexponeringar i genomsnitt har en högre riskvikt än hushållsexponeringar.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att buffertens huvudsakliga syfte aldrig har varit att bromsa kredittillväxten då dess effekter på bankernas kostnader, och därmed kreditgivningen, är liten (se avsnitt 3.2 och 3.3 nedan). Bufferten syftar istället primärt till att se till att bankerna har mer kapital och därmed motståndskraft i lägen när systemriskerna ökar. Därmed ökar deras möjligheter att upprätthålla utlåning i ett krisläge. Finns det behov av att dämpa

kreditgivningen till hushållen bör istället åtgärder som mer direkt påverkar skuldsättningen vidtas. Det kommande amorteringskravet är ett exempel på detta.

De något högre systemrisker som Finansinspektionen ser byggas upp till följd av hushållens skuldsättning riskerar också att i högre grad skapa risker för kreditförluster i företagsutlåningen. Vid en lågkonjunktur är sannolikheten stor att hushållen drar ner på sin konsumtion men fortsätter att betala på sina lån. Risken för kreditförluster i bankernas hushållsportföljer är således liten. Däremot kan minskad konsumtion leda till fallande efterfrågan i ekonomin, något som påverkar företagen negativt. Risken bedöms därför vara större för att eventuella kreditförluster uppkommer främst i just bankernas företagskreditportföljer. Det är i ett sådant läge som den uppbyggda kontracykliska bufferten kan komma väl till hands. Efter ett beslut från Finansinspektionen att sätta ned buffertkravet kan bufferten användas för att absorbera uppkomna förluster. Det ger i sin tur bankerna möjlighet att fortsätta tillhandahålla krediter till realekonomin när det behövs som bäst. Genom att bankerna var och en bygger upp en tillräckligt stor kontracyklisk buffert i goda tider säkerställs att banksystemet kommer att kunna bidra till och stödja en hållbar ekonomisk tillväxt.

Ett annat argument som de remissinstanser som avstyrker förslaget framfört är att riskerna enligt deras bedömning inte ökat i någon större grad sedan i juni 2015 när den senaste höjningen beslutades. Som stöd för detta anges att bostadspriserna, som är starkt kopplade till den ökade skuldsättningen hos hushållen, visar tecken på inbromsning. Detta i kombination med det kommande amorteringskravet skulle snarare tala för att Finansinspektionen bör avvakta med en höjning av bufferten. Finansinspektionen delar inte bilden att riskerna inte ökat under den senaste tiden. Tvärtom har den totala utlåningen, som ju är i fokus vad gäller den kontracykliska bufferten, fortsatt att stiga. Under det tredje kvartalet 2015 var kredittillväxten 6 procent, en hög och i längden ohållbar nivå. Enligt Finansinspektionens bedömning talar detta för att de finansiella obalanserna och de cykliska systemriskerna kopplade till den fortsatt höga kredittillväxten fortsätter att byggas upp.

Vad gäller bostadspriserna är det för tidigt att säga om dessa har stabiliserats. Osäkerheten på bostadsmarknaden har ökat något den senaste tiden. Bland de faktorer som talar för fortsatt snabba prisuppgångar kan nämnas den stora bostadsbristen, den låga räntan och en befolkningsökning som är snabbare än byggtakten. Samtidigt har bostadsbyggandet trots allt ökat och så även bankernas krav på bostadsköpare och deras återbetalningsförmåga. Sammantaget pekar dessa faktorer snarare på långsammare prisökningar framöver.[20]

[20] Även SEB:s boprisindikator, som visar skillnaden mellan andelen hushåll som tror på stigande priser och andelen som tror på fallande priser, tyder på att hushållen förväntar sig att bostadspriserna kommer att stiga. Indikatorn steg till 60 i mars 2016 jämfört med 50 månaden före. Av de tillfrågade hushållen svarade 71 procent att de tror på stigande priser under det kommande året medan andelen som tror på fallande priser var 11 procent. Se http://www.demoskop.se/publicerat/boprisindikatorn-for-mars-2016.

Slutligen bedömer Finansinspektionen att amorteringskravet endast kommer att ha en mindre dämpande effekt på bostadspriser och hushållens skuldsättning. Detta eftersom såväl hushåll som banker redan har börjat anpassa sig till detta kommande krav. Redan i dag ställer bankerna krav på amortering av bolån delvis i linje med Finansinspektionens förslag.

Vad gäller bankernas kapitalisering anför Bankföreningen att svenska banker är mycket väl kapitaliserade och därför har en fortsatt hög motståndskraft. Bankföreningen menar att risken att bankerna inte skulle ha kapital nog att motstå en systemkris är låg. Finansinspektionen konstaterar i sin analys att bankernas kapitalstyrka visserligen är fortsatt god, men att motståndskraften behöver öka i ljuset av de tilltagande systemriskerna och den accelererande kredittillväxten. Att svenska banker är väl kapitaliserade i förhållande till de risker de tar är en sak. Men Finansinspektionens perspektiv är bredare än så. En intressant aspekt att beakta i sammanhanget är om bankerna även tar hänsyn till de risker som de utsätter det finansiella systemet och samhällsekonomin för. Som tidigare nämnts växte bolånen med 8,4 procent i årstakt i januari 2016. Svenska bolån kan generellt betraktas som en tillgång med mycket låg risk för bankerna. I relation till den inneboende risken i denna produkt kan man därmed tycka att bankerna är väl kapitaliserade. Å andra sidan kan hushållens skulder, som huvudsakligen består av bolån, ha negativa effekter främst på samhällsekonomin i form av minskad konsumtion, men i längden även på bankerna.

Höjningen av den kontracykliska bufferten handlar heller inte om att bankerna inte har kapital nog att motstå en systemkris. Det finns olika sätt att hantera en kris som medför att bankerna drabbas av kreditförluster. Erfarenheten visar att bankerna i ett sådant läge har en benägenhet att strama åt utlåningen till hushåll och företag. Detta må vara en åtgärd som säkerställer bankernas och systemets stabilitet men det är knappast önskvärt för samhällsekonomin. Om bankerna däremot har en tillräckligt hög kontracyklisk buffert kan de fortsätta att tillhandahålla krediter till realekonomin även när utvecklingen vänder och kreditförluster materialiseras i banksystemet. Detta är till fördel för ekonomin i stort.

När det gäller det kontracykliska buffertriktvärdet har Bankföreningen anfört att det minskande värdet talar för att bufferten snarare bör sänkas än höjas. Bankföreningen medger i och för sig att det kan finnas skäl för att inte beakta riktvärdet fullt ut och att denna restriktivitet bör gälla även vid en uppåtgående trend i indikatorn, men anser ändå att skälen för den restriktiva hållningen till riktvärdet borde belysas bättre. Finansinspektionen vill i detta sammanhang återigen betona att riktvärdet endast är en utgångspunkt i fastställandet av buffertvärdet och inte en avgörande faktor för bedömningen av storleken på bufferten.

Analyser gjorda av BCBS och ESRB visar att kreditgapet, som ligger till grund för beräkningen av riktvärdet, visserligen utgör en värdefull utgångspunkt för beslut om kontracykliska buffertvärden, men att denna indikator kan fungera

olika bra för olika länder och sett över tid. Dessa analyser visar därtill att kreditgapet ibland kan ge missvisande information, något som de ansvariga myndigheterna bör vara medvetna om när de bedömer hållbar kreditgivningsnivå i ekonomin och lämpligt kontracykliskt buffertvärde. ESRB rekommenderar därför att man med jämna mellanrum bör göra en förnyad bedömning av hur de indikatorer som myndigheten lägger störst vikt vid faktiskt fungerar. Att kreditgapet och andra indikatorer ibland ger missvisande information är således ett välkänt faktum.[21] Det är också mot bakgrund av dessa erfarenheter som både BCBS och ESRB rekommenderar ansvariga myndigheter att beakta olika typer av kvantitativ och kvalitativ information, inklusive ytterligare indikatorer vid sidan av riktvärdet, när de bedömer graden av systemrisk och fastställer buffertvärdet i enlighet med detta.

Som Finansinspektionen redan påpekat har den standardmetod som används för beräkning av kreditgapet ett antal kända brister som gör att indikatorn kan ge missvisande signaler. Ett problem med metoden är att riskerna underskattas för länder som har haft en snabb kredittillväxt under en längre period, vilket varit fallet för Sverige under 2000-talets första decennium. Att buffertriktvärdet minskar samtidigt som kredittillväxten i Sverige accelererar till nivåer som inte är hållbara i längden är i sig något som tyder på att indikatorn i nuläget ger en missvisande bild av riskerna. Det är därför som Finansinspektionen i nuläget lägger mindre vikt vid buffertriktvärdet och beaktar hela den information som är tillgänglig i form av andra indikatorer och gör egna kvalitativa bedömningar.[22]

Ett lite mer allmänt hållet argument har framförts av Näringslivets Regelnämnd som menar att Finansinspektionen bör förhålla sig till och redovisa övriga åtgärder som diskuteras och införts och som i princip har samma mål som höjningen av den kontracykliska bufferten. Finansinspektionen har under de senaste åren sedan finanskrisen vidtagit en rad åtgärder som syftat till att stärka såväl bankernas som hushållens motståndskraft. De i sammanhanget mest relevanta åtgärderna inkluderar införandet av ett bolånetak, införandet av ett riskviktsgolv för svenska bolån, höjda kapitalkrav för de fyra stora systemviktiga bankerna och förslaget om att införa ett amorteringskrav. Finansinspektionen har även nyligen kommit med ett förslag som kommer att

[21] Princip 3 (Risk för missvisande information) i ESRB:s rekommendation av den 18 juni 2014 om riktlinjer för fastställande av kontracykliska buffertvärden (ESRB/2014/1) slår fast att ”De utsedda myndigheterna bör bedöma den information som ligger till grund för kreditgapet och alla andra relevanta variabler eller modeller som ingår i variabler samt vara uppmärksamma på att den information de ger kan vara missvisande. De utsedda myndigheterna bör ta hänsyn till denna bedömning när de bedömer om kredittillväxten är hållbar för att fastställa lämpligt kontracykliskt buffertvärde. Det bör regelbundet göras en förnyad bedömning av att dessa variabler och modeller är användbara.”

[22] I BCBS:s riktlinjer för fastställande av den kontracykliska bufferten slåss fast att myndigheter ska använda sitt omdöme vid fastställandet av bufferten, efter att ha beaktat den bäst tillgängliga informationen för att utvärdera uppbyggnaden av systemrisk, snarare än att förlita sig mekaniskt på kreditgapet. För mer information se BCBS (2010), *Guidance for national authorities operating the countercyclical capital buffer.*

medföra högre kapitalkrav för framförallt företagsexponeringar[23], för banker som använder den så kallade internmetoden.
Var och en av dessa åtgärder bidrar till att göra banksystemet och de svenska hushållen mer motståndskraftiga mot olika störningar i ekonomin. Finansinspektionen följer även regelbundet upp regleringsåtgärdernas konsekvenser på till exempel kapitalnivåer i de finansiella stabilitetsrapporterna som publiceras två gånger per år.[24]

Åtgärderna som angetts ovan riktar sig mot och hanterar systemrisker som är mer av strukturell karaktär. Den kontracykliska bufferten däremot syftar till att hantera systemrisker som är cykliska. Denna typ av risker har en tendens att byggas upp under goda tider som ofta kännetecknas av stor optimism och en expansiv kreditgivning i ekonomin. När konjunkturen vänder förvandlas optimismen till pessimism vilket återspeglas i bankernas benägenhet att strama åt utlåning mer än vad som är motiverat eller önskvärt ur samhällsekonomisk synvinkel. Den kontracykliska bufferten ger bankerna möjlighet att täcka uppkomna förluster och fortsätta förse ekonomin med nödvändiga krediter även i en lågkonjunktur.

Finansinspektionen arbetar således samtidigt på flera olika fronter för att hantera de risker, både strukturella och cykliska, som är kopplade till den höga kredittillväxten i allmänhet och till hushållens skuldsättning i synnerhet. I detta arbete använder Finansinspektionen såväl mer riktade åtgärder som är avsedda att hantera risker i enskilda sektorer som lite bredare verktyg som syftar till att stärka banksystemets motståndskraft. Det finns ingen motsättning i en riskhanteringsstrategi som innebär att fler än ett verktyg i taget används. Kombinationen av flera åtgärder kan tvärtom vara kraftfullare och effektivare för att förhindra och dämpa systemriskerna i det finansiella systemet.

Ett annat argument som har framförts av Näringslivets Regelnämnd är att grundproblemen i den dysfunktionella bostadsmarknaden som dras med omfattande utbudsproblem bör hanteras genom en samlad strategi snarare än med olika regleringar som påverkar tillgången på krediter. Enligt Nämnden krävs det strukturella åtgärder inom andra politikområden än makrotillsyn för att hantera bostadsmarknadens funktionssätt. Finansinspektionen kan hålla med om att många av de drivande faktorerna bakom stigande bostadspriser och hög skuldsättning hos hushållen är av strukturell karaktär, något som Finansinspektionen även har påpekat tidigare, senast i en gemensam rapport till Finansiella stabilitetsrådet.[25] Flera åtgärder på en rad olika politikområden

[23] För mer information se Finansinspektionens remisspromemorior *FI:s tillsyn över bankernas beräkningar av riskvikter för företagsexponeringar* (FI Dnr 15-13020) och *Kapitalkrav inom pelare 2 avseende löptidsantaganden* (FI Dnr 16-2703), båda publicerade på fi.se den 1 mars 2016.

[24] Se exempelvis FI (2015), *Stabiliteten i det finansiella systemet 2015:2*. Publicerad på fi.se den 1 december 2015, FI Dnr 15- 15827.

[25] Finansinspektionen, Sveriges riksbank och Riksgälden (2015), *Drivkrafter bakom hushållens skuldsättning*, Rapport till Finansiella Stabilitetrådet. Publicerad på

behövs för att komma till rätta med bristerna på bostadsmarknaden. Oavsett detta har Finansinspektionen ett ansvar för och plikt att inom myndighetens mandat se till att det finansiella systemet är robust och motståndskraftigt om och när olika störningar i ekonomin uppkommer.

Finansinspektionen har i detta avsnitt behandlat de synpunkter och argument som remissinstanserna har framfört på förslaget om höjt kontracykliskt buffertvärde. Finansinspektionen anser sammanfattningsvis att övervägande skäl talar mot att ändra bedömningen av nivån på den kontracykliska kapitalbufferten.

2.6 Ikraftträdande

Enligt 7 kap. 6 § buffertlagen ska ett beslut att aktivera eller höja ett kontracykliskt buffertvärde innehålla en uppgift om tidpunkten då buffertvärdet börjar gälla. Ett beslut som innebär att nivån på buffertvärdet höjs ska som huvudregel börja gälla tolv månader efter att beslutet offentliggjordes. Beslutet får dock börja gälla vid ett tidigare datum om det finns särskilda skäl.

Finansinspektionens analys som angetts ovan visar att systemriskerna kopplade till finansiella obalanser fortsätter att byggas upp. Det är mot bakgrund av denna utveckling som Finansinspektionen ser ett behov av att höja den kontracykliska bufferten. Men även om kreditgivningen i dag ligger på en hög nivå är riskuppbyggnaden inte så exceptionellt hög att åtgärden behöver införas snabbare än vad som normalt ska gälla enligt lagen. Det angivna kontracykliska buffertvärdet ska därför tillämpas från och med den 19 mars 2017, vilket är i enlighet med huvudregeln ovan.

Finansinspektionen bedömer inte att det finns behov av särskilda informationsinsatser i samband med ikraftträdandet, eftersom de företag som berörs kan anses vara väl medvetna och väl informerade om åtgärderna och bakgrunden till dem.

3 Konsekvenser

Finansinspektionen redogör nedan för de konsekvenser som följer av höjningen av buffertvärdet. Avsnittet inleds med en redogörelse för remissinstansernas synpunkter om förslagets konsekvenser. Därefter följer en beskrivning av vilka företag som omfattas av kravet att hålla en kontracyklisk kapitalbuffert och konsekvenserna för dessa företag av att bufferten nu höjs från 1,5 till 2 procent. Vidare beskrivs konsekvenserna för konsumenterna, investerarna och samhällsekonomin. Slutligen beskrivs konsekvenserna för Finansinspektionen.

---

http://www.sou.gov.se/finansiella-stabilitetsradet/ den 3 juli 2015. Se även Hansen (2013), *Förklaringar till utvecklingen av hushållens skuldsättning sedan mitten av 1990-talet*, Analysunderlag till Samverkansrådet, PM 1, Finansinspektionen.

3.1 Remissinstansernas synpunkter

Regeringens Regelråd finner att konsekvensutredningen håller en tillräcklig kvalitet på alla punkter utom en. I konsekvensutredningen anges att höjningen av det kontracykliska buffertvärdet inte kommer att ha några effekter på bankernas arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Samtidigt anges att de mindre företag som undantas från att behöva hålla kapital för att möta krav på en kontracyklisk kapitalbuffert inte påverkas av föreskriftsändringen men att de gynnas i förhållande till de påverkade bankerna. Regelrådet finner resonemanget något motsägelsefullt. Om de mindre företagens undantag från krav är gynnsamma i förhållande till de banker som påverkas skulle det kunna finnas en viss påverkan i konkurrensförhållandena mellan de företag som träffas av kraven och företagen som undantas. Enligt Regelrådet saknas därmed en tydlig motivering till Finansinspektionens bedömning när det gäller påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag. Med beaktande av att samtliga andra punkter har redovisats på ett tillräckligt tydligt sätt är denna brist emellertid inte avgörande. Regelrådet finner därmed att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning,

Svenska Bankföreningen anser att höjningen av buffertkravet minskar bankernas incitament att lämna krediter till småföretag och vid nyproduktion av bostäder samt leder till höjda finansieringskostnader för dessa. Buffertkravet kommer därför att påverka den reala ekonomin, främst genom att det kan hämma näringslivets tillväxt, investeringar och efterfrågan.

Även *Sparbankernas Riksförbund* framhåller att en höjning av buffertvärdet medför en åtstramning av utlåningen, något som påverkar alla sektorer. Åtgärden skulle framför allt ha konsekvenser för kreditgivningen till företagssektorn medan kreditgivningen till hushåll inte skulle påverkas i samma omfattning. Samma argument framförs även av *Finansbolagens Förening* som anser att bufferten ger felaktiga styrsignaler och negativa effekter på utlåningen till företagen, som i onödan drabbas av höjningen.

Näringslivets Regelnämnd anser att förslaget sannolikt skulle ge andra incitament för kreditgivare med tanke på systemet med riskvikter kopplat till näringslivet och nyproduktion av bostäder, vilket sammantaget kan generera olyckliga effekter för den reala ekonomin i stort. Förslaget att höja bufferten kommer även att beröra alla kreditinstitut med ökade kostnader oavsett hur deras exponering ser ut i fråga om krediter till bostäder. Enligt Nämnden är det högst sannolikt att de ökade kostnaderna kommer i slutändan att bäras av konsumentledet, det vill säga företags- och privatkunder. Nämnden anför att det därför vore rimligt att Finansinspektionen redovisar de sammantagna samhällsekonomiska effekterna för reglerna som införts för målsättningen att skapa bättre finansiell stabilitet. Utan en samlad bild av dessa åtgärder med var och en lite olika syften är det svårt att förhålla sig till det nödvändiga med nya krav med ökade kostnader.

Finansinspektionen behandlar dessa synpunkter i den följande genomgången av konsekvenser for banker, konsumenter och samhällsekonomin.

3.2 Konsekvenser för företagen

3.2.1 Berörda företag

Det kontracykliska buffertvärdet ska användas vid beräkningen av den företagsspecifika kontracykliska kapitalbufferten. De företag som omfattas är kreditinstitut, värdepappersbolag, Svenska skeppshypotekskassan, fondbolag med diskretionär portföljförvaltning och förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIF-förvaltare) med tillstånd för diskretionär förvaltning av investeringsportföljer. Totalt berörs 87 banker, 35 kreditmarknadsbolag, 109 värdepappersbolag, 24 fondbolag med diskretionär portföljförvaltning, 22 AIF-förvaltare med diskretionär portföljförvaltning och Svenska skeppshypotekskassan, vilket sammanlagt blir 278 företag.

Enligt 9 kap. 1 § Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2014:12) om tillsynskrav och kapitalbuffertar undantas små och medelstora värdepappersbolag, fondbolag med diskretionär portföljförvaltning och AIF-förvaltare med diskretionär portföljförvaltning från kravet att hålla en företagsspecifik kontracyklisk kapitalbuffert. Därtill kommer att även grupper undantas om de enbart består av företag som på individuell nivå undantas från kravet. Med stöd av undantagsbestämmelsen och utifrån uppgifter från tredje kvartalet 2015 kommer 143 företag att undantas från kravet att hålla en företagsspecifik kontracyklisk kapitalbuffert.

Sammanfattningsvis kommer 87 banker, 35 kreditmarknadsbolag, 7 värdepappersbolag, 4 fondbolag med diskretionär portföljförvaltning och 1 AIF-förvaltare med diskretionär portföljförvaltning samt Svenska skeppshypotekskassan att omfattas av kravet att hålla en företagsspecifik kontracyklisk kapitalbuffert.

3.2.2 Kostnader för företagen

En höjning av det kontracykliska buffertvärdet i Sverige till 2 procent får vissa konsekvenser för bankerna. Nedan redogörs för de uppskattade effekterna för de tio största svenska bankerna. Finansinspektionen har uppskattat effekterna med hjälp av data från tredje kvartalet 2015. Beräkningarna gäller gruppnivån.

Finansinspektionen har beräknat det företagsspecifika buffertvärdet på basis av de berörda kreditexponeringar som respektive företag har rapporterat in till Finansinspektionen för tredje kvartalet 2015. Den andel av de berörda kreditexponeringarna som respektive företag har i Sverige anges nedan:

- Nordea: 20 procent
- SEB: 41 procent
- Handelsbanken: 52 procent

- Swedbank: 62 procent
- SBAB: 98 procent
- SEK: 65 procent
- Länsförsäkringar: 100 procent
- Skandia: 46 procent
- Landshypotek: 100 procent
- Kommuninvest: 81 procent

För att beräkna det företagsspecifika buffertvärdet multipliceras andelen svenska berörda kreditexponeringar enligt ovan med buffertvärdet på 2 procent. Buffertvärden för andra länder har inte beaktats. En höjning av den kontracykliska kapitalbufferten påverkar även det särskilda kapitalkravet i Pelare 2. Detta eftersom beräkningen av det Pelare 2-baskrav som nuvarande riskviktsgolv för bolån på 25 procent resulterar i även inkluderar det kontracykliska kapitalbuffertvärdet. I tabell 1 nedan anges det kapitalbehov i kronor som blir följden av att den kontracykliska kapitalbufferten fastställs till 2 procent.

1 Kärnprimärkapital för de tio största bankerna (miljoner kronor), effekt av höjning av kontracykliskt buffertvärde från 1,5 till 2 procent

	Höjning kontracykliskt buffertvärde (2 %)	Riskviktsgolv svenska bolån (25 %)	Totalt kapitalbehov
Nordea	1 365	449	1 814
SEB	1 230	438	1 669
Handelsbanken	1 221	680	1 900
Swedbank	1 256	848	2 104
SBAB	198	265	463
SEK	247	0	247
Länsförsäkringar	246	130	376
Skandia	100	0	100
Landshypotek	102	15	116
Kommuninvest	28	0	28
Totalt	**5 993**	**2 825**	**8 818**

Totalt beräknas det ökade kapitalbehovet, som uppstår till följd av en höjning av det kontracykliska buffertvärdet från 1,5 till 2 procent, uppgå till 8,8 miljarder kronor. Det kapitalbehov som beräknats ovan utgör den tyngsta kostnadsposten för de berörda bankerna.

Finansinspektionen bedömer att höjningen av det kontracykliska buffertvärdet inte kommer att ha några effekter på bankernas arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Höjningen medför inte heller några väsentliga administrativa kostnader för de berörda bankerna. Finansinspektionen aktiverade den kontracykliska bufferten i september 2014 och de berörda företagen tillämpar buffertkravet sedan september 2015. Detta innebär att bankerna redan har processer på plats för insamling, bearbetning och rapportering av information. Ändringen av bufferten innebär ingen skillnad i tidsåtgången för de olika uppgifterna eftersom arbetsprocessen inte påverkas.

Bankerna uppdaterar löpande de uppgifter som är relevanta för beräkningen av den företagsspecifika kontracykliska kapitalbufferten. Det är en del av den rapportering till Finansinspektionen som bankerna redan gör. Höjningen av buffertens nivå ändrar inget i detta avseende.

Höjningen av den kontracykliska bufferten medför inget behov av ytterligare investeringar eller personalförändringar för de berörda bankerna. Inte heller verksamhetens inriktning eller andra förhållanden påverkas av ändringen i föreskrifterna. I övrigt förväntas inte en höjning av det kontracykliska buffertvärdet till 2 procent få några andra konsekvenser, exempelvis finansiella kostnader, eftersom ändringen inte medför nya eller ändrade avgifter för bankerna.

Höjningen av den kontracykliska bufferten förväntas inte heller påverka de specialiserade finansinstituten. Finansinspektionen beräkningar tyder på att effekten av bufferthöjningen på företagsräntor blir cirka 0,05 procentenheter, det vill säga 5 räntepunkter. En sådan räntehöjning förväntas endast ha marginella effekter på kreditefterfrågan från små- och medelstora företag och således en mycket liten effekt på finansbolagens möjligheter och incitament att lämna krediter till dessa företag.

Som beskrivits ovan undantas vissa mindre företag från att behöva hålla kapital för att möta krav på en kontracyklisk kapitalbuffert. Det innebär att dessa företag inte påverkas av föreskrifterna, något som skulle kunna gynna dem i förhållande till de påverkade bankerna. Denna eventuella konkurrensfördel bedöms dock vara för liten för att kunna påverka företagens konkurrensförmåga och agerande sinsemellan eller deras relativa styrkeförhållanden på marknaden. Det är också mindre sannolikt att de undantagna företagen, som huvudsakligen består av små värdepappersbolag, är verksamma eller konkurrerar på samma marknad som större delen av de företag, i form av banker och kreditmarknadsbolag, som omfattas av kravet att hålla en kontracyklisk buffert. Åtgärden bedöms därför inte försämra de berörda företagens konkurrensförmåga eller leda till någon nämnvärt påverkan i konkurrensförhållandena mellan de företag som träffas av buffertkravet och de företag som undantas.

Finansinspektionen bedömer sammanfattningsvis att det kapitalbehov som uppstår till följd av en högre kontracyklisk buffert är förhållandevis liten, särskilt jämfört med bankernas kärnprimärkapital eller totala tillgångar. Ett buffertvärde på 2 procent bör inte ha hämmande effekter på bankernas incitament och förmåga att förse realekonomin med krediter.

3.3 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Den kontracykliska kapitalbuffertens huvudsakliga syfte är att stärka bankernas motståndskraft. En positiv sidoeffekt är att bufferten eventuellt kan hjälpa till att dämpa utlåningen i perioder med överdriven kredittillväxt.

Finansinspektionen beslut i september 2014 att aktivera den kontracykliska bufferten och fastställa värdet till 1 procent har medfört att svenska banker sedan ett halvår tillbaka har en extra buffert av kapital som de kan använda för att hantera eventuella kreditförluster som kan uppstå i en lågkonjunktur. En höjning av bufferten bedöms öka motståndskraften i banksystemet ytterligare och bidra till ett stabilare finansiellt system i Sverige. I förlängningen innebär detta även att framtida kriser kan bli mindre kostsamma för samhället.

Ett återkommande argument mot höjningen bland de remissinstanser som avstyrker förslaget är att den kontracykliska bufferten riskerar att i onödan drabba sektorer som inte bidrar till den stigande kredittillväxten. Man menar att åtgärden kan ge negativa effekter på utlåningen till företagen och höja finansieringskostnaderna för dessa. Följden kan i längden bli att den reala ekonomin påverkas genom att näringslivets tillväxt, investeringar och efterfrågan hämmas.

Högre kapitalkrav på bankerna ökar, allt annat lika, deras kostnader. Finansinspektionen bedömer dock att effekten på utlåningsräntorna och kredittillväxten kommer att vara liten. Finansinspektionens beräkningar, gjorda utifrån mycket försiktiga antaganden, visar att en höjning av det kontracykliska buffertvärdet från 1,5 till 2 procent skulle ge upphov till en effekt på bolåneräntan på maximalt 0,01–0,02 procentenheter (1–2 räntepunkter). En sådan räntehöjning skulle ytterst marginellt dämpa hushållens kreditefterfrågan och efterfrågan i ekonomin som helhet. En liknande beräkning för företagsräntan redogjordes för ovan. Även här blir effekten liten, cirka 0,05 procentenheter, och väntas därmed inte påverka företagens kreditefterfrågan nämnvärt. Sammanfattningsvis förväntar Finansinspektionen inte att konsumenter ska drabbas av nämnvärt högre kostnader på grund av höjningen av den kontracykliska bufferten.

Väl kapitaliserade banker bör därtill betraktas som mindre riskfyllda och därmed betinga lägre avkastningskrav från såväl investerare som aktieägare. En motståndskraftig banksektor som står rustad inför svåra tider leder till ett ökat marknadsförtroende, bättre finansieringsmöjligheter och sannolikt även lägre finansieringskostnader.

Den svenska banksektorn har dessutom i dagsläget en god och stabil intjäning. Under 2015 uppgick de fyra svenska storbankernas sammanlagta vinst till 80 miljarder kronor. Detta kan jämföras med de cirka 7,5 miljarder kronor i ökat kapitalkrav för dessa banker som en höjning med 0,5 procentenheter av den kontracykliska bufferten ger upphov till. Svenska banker skulle därför behöva använda endast en förhållandevis liten del av sina vinster för att uppfylla de höjda kapitalkraven som en kontracyklisk buffert på 2 procent innebär. Dessutom kommer kapitalkravet att gälla först om ett år vilket ger bankerna tillräckligt med tid för att bygga upp bufferten.

Finansinspektionen bedömer sammanfattningsvis att de ränteökningar som en höjning av den kontracykliska kapitalbufferten skulle kunna ge upphov till är

små och att påverkan på den ekonomiska aktiviteten i närtid därför blir liten. Den svenska banksektorn har i dagsläget en god intjäningsförmåga, vilket ytterligare begränsar de potentiella negativa effekterna som den kontracykliska kapitalbufferten kan ha på den ekonomiska aktiviteten på kort sikt.

Slutligen har Näringslivets Regelnämnd framfört att Finansinspektionen bör redovisa de sammantagna samhällsekonomiska effekterna för reglerna som införts för målsättningen att skapa bättre finansiell stabilitet. Finansinspektionen delar Nämndens syn om vikten med att analysera och redovisa de sammantagna samhällsekonomiska effekterna av vidtagna åtgärder. En sådan analys ligger dock utanför arbetet med dessa förskrifter.

3.4 Konsekvenser för Finansinspektionen

Finansinspektionen bedömer och fastställer det kontracykliska buffertvärdet för Sverige på kvartalsbasis. I detta arbete ingår att bevaka och analysera en rad olika relevanta indikatorer och i övrigt göra en samlad bedömning utifrån både kvalitativa och kvantitativa resonemang vid beslut om buffertvärdet. Finansinspektionen utför redan dessa arbetsuppgifter inom ramen för sitt löpande arbete vad gäller kapitalkraven för svenska finansiella institut och finansiell stabilitet. En höjning av bufferten medför därmed inte några ytterligare kostnader för myndigheten.

Bilaga 1

B 1.1 Huspriser i förhållande till disponibel inkomst

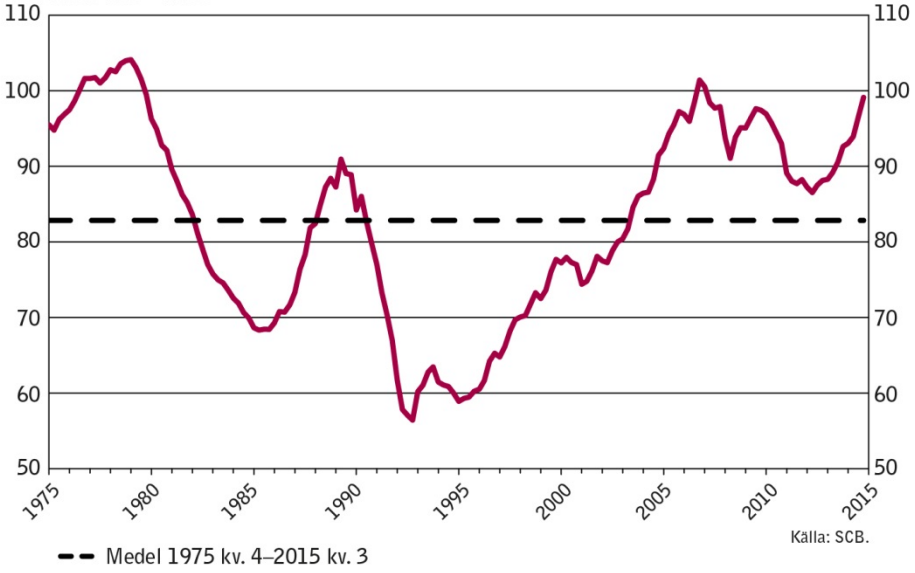

B 1.2 Bytesbalans och finansiellt sparande i offentlig sektor

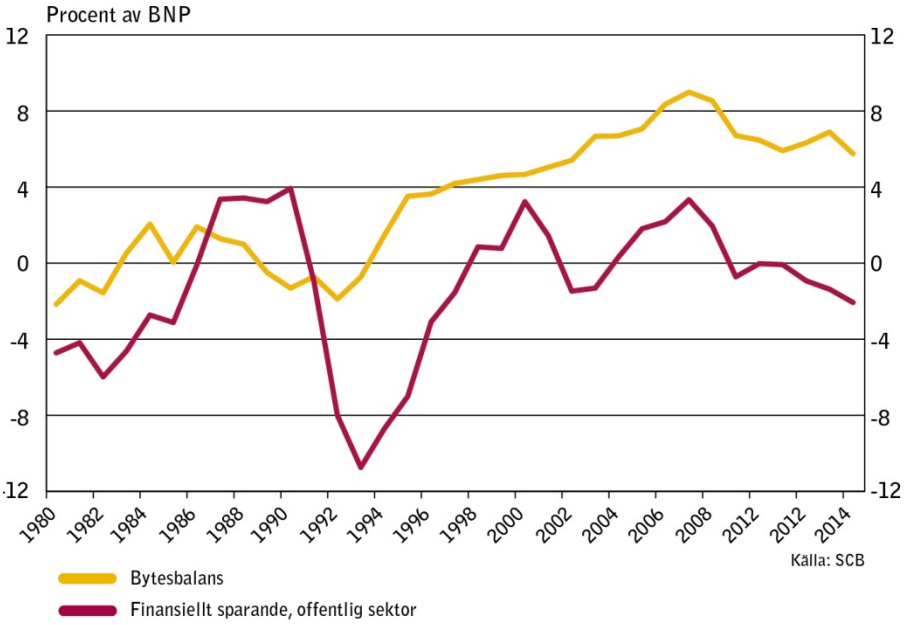

B 1.3 Kärnprimärkapital i relation till totala tillgångar och kärnprimärkapitalrelation

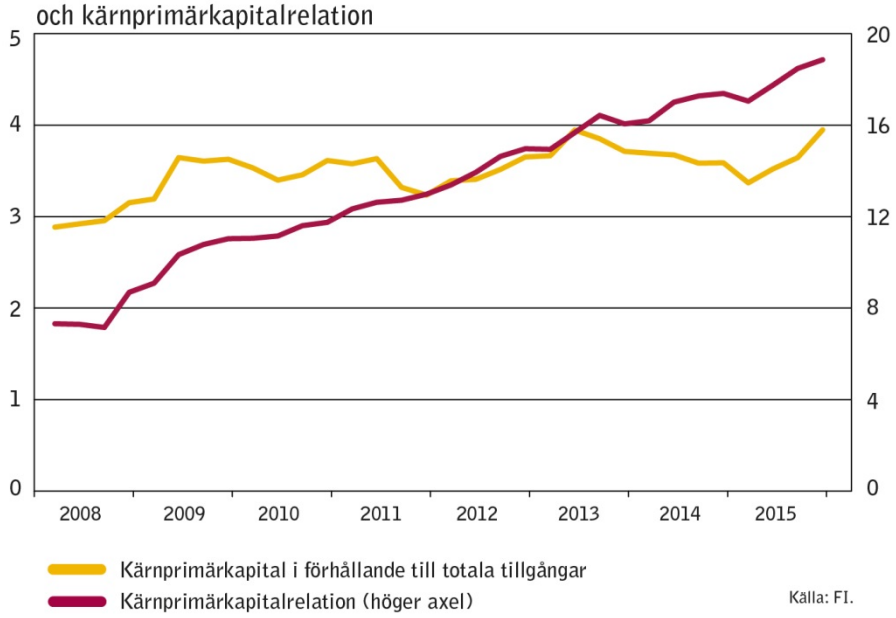

B 1.4 Hushållens räntekvot

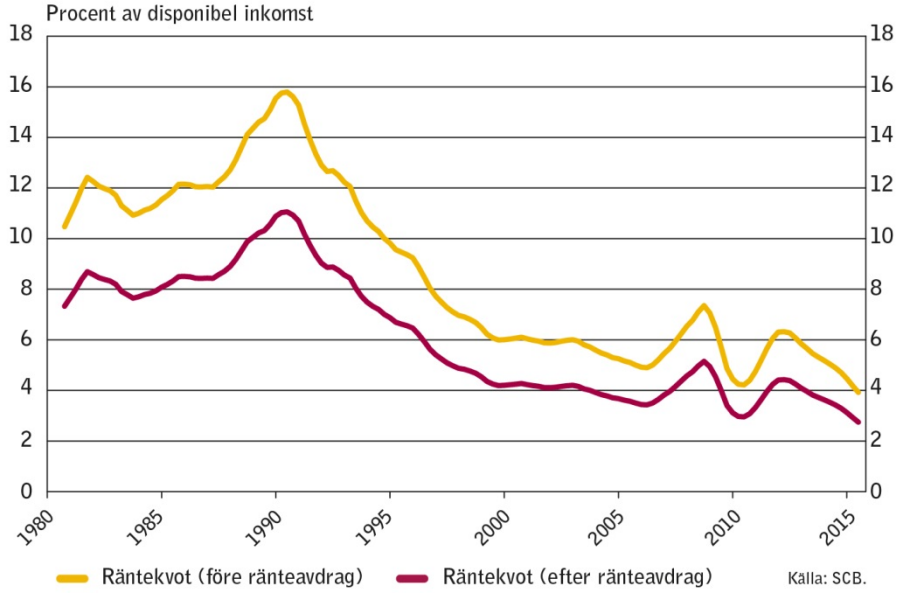

B 1.5 Reala aktiepriser

Anmärkning: Reala aktiepriser har beräknats genom att dividera OMX med KPIF.

Källa: SCB och Thomson Reuters Datastream.